

GOETHEN
RUNOJA

V. A. KOSKENNIEMEN
SUOMENNOJ

ntamo

GOETHEN RUNOJA

GOETHE

RUNOJA

SUOMENTANUT

V. A. KOSKENNIEMI

alkuperäisjulkaisu WSOY 1922

näköispainos ntamo 2014

ISBN 978-952-215-535-1

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

www.ntamo.net

Samalla kertaa »avoimena» ja »salaperäisenä» seisoo Goethe »hämmästyneen maailman edessä» — lainataksemme hänen oman kuvansa »Talvisesta Harzin-matkasta»: avoimena ja yksinkertaisena kuin luonto, jonka näemme ympärillämme kasvavan ja kukoistavan, alati itseään uusien ja nuorentaen, mutta myöskin salaperäisenä ja ongelmallisena kuin luonto, joka mustasukkaisesti kätkee meiltä syntynsä ja voimansa selityksen. Hän on samalla kertaa helppo- ja vaikeatajuinen, kevyt ja syvällinen, hän tuntuu yhdistävän itseensä tunteen lennon ja ajatuksen painavuuden, kukan ja hedelmän, kevään levottoman kaipauksen ja syksyn alistuvan rauhan, päiväpaisteen ja tähtivalon, hän on maan poika, tomun ja murheen kahlehtima, mutta hän voi myöskin tulla meitä vastaan kuin Ariel Aeoluksen harppujen saattamana. Sen rikkaan inhimillisyyden lähteitä, joista hänen runoutensa on vuotanut, niitä alkuelämyksiä, jotka ovat muodostaneet hänen persoonallisuuttaan, emme missään ole niin lähellä kuin hänen lyriikassaan. Siinä tunnemme paljaimpana hänen

valtimonsa lyönnin. Siinä aavistamme olevan kätkeytynä hänen neroutensa ja vaikutusvoimansa syvimmän salaisuuden. Siitä voimme välittömimmin lukea hänen sydämensä ripin ja helpoimmin seurata hänen elämänvaelluksensa jälkiä. Goethen valtavassa, henkisen elämän eri aloille suuntautuneessa tuotannossa on lyriikalla keskeinen, vallitseva asema. Se on jokaisen Goethe-lukijan lähtökohta, mutta se on myöskin se päätepiste, johon hän palaa »Wilhelm Meisterin» ja »Faustin» jälkeen. Lyriikallaan ennen muuta on Goethe ensiksi laulanut itsensä jokaisen uuden sukupolven tietoisuuteen ja lyriikallaan tulee hän varmaan kauimmin puolustamaan asemaansa maailmankirjallisuudessa. Runouden klassikkojen joukossa on Goethe ennen kaikkea lyyrikko, ehkä suurin, minkä historia tuntee.

Lyriikka säestää Goethen eri ikäkausia hänen ensimmäisistä nuoruusvuosistaan hänen pitkän elämänsä iltaan saakka, keskeytymättä, jos otamme lukuun myöskin sen epigrammin-luontoisen mieterunouden, jota Goethe viljeli niinäkin kausina, jolloin hän oli lyyrillisesti vähimmän tuottelias. Leipzigin-kauden ensi kokeiden jälkeen, jotka suureksi osaksi vielä olivat ajan kirjalliseen rokoko-henkeen tehtyjä mukaelmia, löysi Goethe Strassburgissa, Herderin ja kansanlaulun opastamana, persoonallisen runouden lähteille ja kirjoitti Friederike-laulunsa, joita syyllä on sanottu uuden saksalaisen

lyriikan puhkeavaksi keväimeksi. Tästä lähtien saa Goethen laulurunous sen tunnustuksellisen luonteen, joka on sille ominainen ja joka sallii meidän siitä seurata hänen sisäisiä kehitysvaihteitaan. Me voimme kuulla siitä hänen myrsky- ja kiihkokautensa uskon heräävään nerouteensa, nähdä hänen »Prometheuksessa» nousevan uhmaan itse Zeusta vastaan tai »Ganymedeksen» keväthymnissä hurmautuneena avaavan sylinsä luonnon panteistista jumaluutta kohti, me saamme siitä havaita, miten rakkaus hänen elämänsä vaiheissa, itse aina uutena, etsii uusia ilmauksia, kasvaen lopulta siksi suureksi, maailmoja syleileväksi tunteeksi, joka sykkii »Jälleentapaamisen» säkeissä. Mutta myöskin vähemmän keskeiset elämykset ovat jättäneet jälkiä hänen lyriikkaansa, jota hän itse on nimittänyt »tilapäisrunoudeksi», tarkoittaen tällä nimityksellä sitä läheistä suhdetta, mikä hänen runojensa synnyllä oli konkreettisiin elämäntapahtumiin. Se joka tuntee Goethen elämän ulkonaiset vaiheet ja voi sen perustalla sovittaa kunkin runon historialliseen ajankohtaansa, hän saakin epäilemättä Goethen lyriikasta enemmän kuin se, joka joutuu arvostelemaan hänen runojaan ilman sitä taustaa, minkä niiden tekijän elämäkerta tarjoo.

Goethen lyriikassa kuvastuu hänen nuoruutensa levoton etsintä, hänen miehuutensa tyyni voima ja hänen vanhuutensa kuulas viisaus. Mutta siinä kuvastuu myöskin nuoruus, joka varhaiskypsyydessään saattaa

muistuttaa vanhuutta, samoin kuin siinä voimme tavata vanhuuden, joka elämystensä välittömyydessä tuo mieleen nuoruuden. Siinä kuvastuu ilossa ja surussa elämä, jonka syvälinen, lämmin, rikas inhimillisyys oikeuttaa jälkipolvia piirtämään mestarin hautakiveen hänen omat sanansa:

Das ist für wahr ein Mensch gewesen.

Seuraavat suomennokset, jotka pääasiassa ovat syntyneet Goethe-luentojen ohella ja osaksi niitä varten, eivät pyri antamaan mitään tyhjentävää kuvaa mestarin lyriikasta. Suomentaja ei ole runojen valinnassa voinut pitää silmällä yksistään kappaleiden edustavuutta, hänen on usein täytynyt tehtävän ylivoimaisuuden takia luopua yrityksestä siirtää toiseen kieleen useita Goethen tunnetuimmista runoista. Hänen on niinikään ollut monta kertaa pakko niihinkin runosuomennoksiin nähden jotka ovat tässä kokoelmassa saaneet sijansa, kaihomielellä todeta se välimatka, mikä on jäänyt alkuperäisen runon ja suomennoksen välille. Mutta sellaisenaankin voinee tämä kokoelma olla jonkinlaisena suomenkielisenä johdantona suurimman saksalaisen runoilijan maailmaan. Jos tämä kokoelma johtaisi lukijan Goethen alkuperäisiin runoihin, olisi suomentaja saavuttanut sen, mitä hän lähinnä on tarkoittanut.

Runot seuraavat toisiaan yleensä aika-järjestyksessä, sikäli kuin niiden kronologia on tunnettu, lukuunottamatta »Mietelmiä ja pikkurunoja», joista on tehty erikoinen osasto. Kokoelman kolme ensimmäistä runoa on otettu mukaan enemmän tyypillisinä näytteinä Goethen Leipzigin-ajan tuotannosta kuin runollisen arvonsa perusteella. — Samoin kuin varhemmin »Lyyrassa ja paimenhuilussa» on suomentaja tässäkin kokoelmassa vähemmän pyrkinyt tavoittelemaan sananmukaista uskollisuutta kuin oikeudentekoa alkuperäisen runon tunnearvoille.

Turku, marraskuussa 1922

V. A. K.

"Ah, että voima sisäinen
mun liikkuis rinnassani,
ja että muoto täyteinen,
mun virtais sormistani!

Ma vielä etsin, haparoin,
mut aina tuohon palaan:
sun, luonto, tuntea jo voin,
sua kuvata ma halaan.

Kuin moni vuosi kulunut
niin ilotonna koitti!
Miss' oli nummi kuivunut
nyt ilon lähde soitti!

Sun luokses, luonto, halajan,
sun luonas tahdon elää.
Kuin vesi kaivon vilpoisan
ylt' ympär suihkees helää.

Mun voimani sa virvoitat
ja yli elon rajan,
ah, ikuisuudeks avarrat
sa ahtaat ääret ajan."

näköispainos ntamo 2014

